

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο τιμά την Αγία Ευφημία

Η Πανεύφημος Ευφημία εν κόλποις Φαναρίου

Το αναβρύζον εν Αγίω Πνεύματι χάριτες ιερό και θαυματουργό λείψανο της Αγίας μετακομίστηκε από την Χαλκηδόνα στην Βασιλεύουσα Κωνσταντινούπολη πριν από την άλωση αυτής. Εκεί ο τότε αοίδιμος και ευσεβής Οικουμενικός Πατριάρχης Καστίνος (μάλλον ορθότερα πρόκειται για τον Πατριάρχη Κωνσταντίνο τον Δ΄, 1154-1156 μ.Χ) ανήγειρε περικαλλή ναό προς τιμήν της Αγίας Μεγαλομάρτυρος, η οποία μεγάλως και εξόχως ετιμάτο υπό του πληρώματος της Εκκλησίας.

Μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως υπό των Οθωμανών το ιερό λείψανο της Αγίας μαζί με όλα τα υπόλοιπα άγια λείψανα μετεκομίσθη στον πάνσεπτο και παλαιό ναό των Αγίων Αποστόλων, στον οποίο είχε τότε μεταφερθεί αναγκαστικώς η έδρα του μαρτυρικού και καθαγιασμένου Οικουμενικού Πατριαρχείου μας. Ακολούθως, όταν η έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου μεταφέρθηκε στον ιερό ναό της Παμμακαρίστου, μετακομίστηκε εκεί μαζί με τα άλλα ιερά λείψανα και το ιερό λείψανο της Αγίας Ευφημίας. Όταν δε τελικώς και οριστικώς η έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου μετεφέρθη στον πάνσεπτο ναό του Αγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου του Τροπαιοφόρου στο Φανάρι (1599 ή κατ' άλλους, το έτος 1601), όπου μέχρι και σήμερα έχει την έδρα του, μετακομίστηκε στον Ιερό αυτό ναό και το τίμιο και χαριτόβρυτο λείψανο της Πανευφήμου Ευφημίας, το οποίο ετοποθετήθη στο παρεκκλήσιο του νοτίου κλίτους του Πατριαρχικού ναού, το οποίο παλαιότερα ετιμάτο και εκ του γεγονότος αυτού επ' ονόματι της Αγίας Ευφημίας, ενώ σήμερα είναι αφιερωμένο στην Παναγία την Παμμακάριστο όπου και η θαυματουργή εικόνα αυτής.

Το θαυματουργό τούτο Ιερό λείψανο με την ευδοκία και την άκτιστη ενέργεια και χάρη του Τριαδικού Θεού διασώζεται μέχρι και σήμερα στον Πάνσεπτο Πατριαρχικό ναό τιμώμενο και εν ευλαβεία προσκυνούμενο όχι μόνον από τους ευσεβείς Ορθοδόξους Χριστιανούς, αλλά και από τους ετεροδόξους και τους αλλοθρήσκους, καθώς αναβρύζει θαυματουργικώς ιάματα σε όσους προσέρχονται με ευλάβεια και το προσκυνούν.

Όταν κατά την πρώτη πατριαρχία (1797-1798) του εθνοϊερομάρτυρος Οικουμενικού Πατριάρχου Αγίου Γρηγορίου του Ε΄(+1821) ανοικοδομήθηκαν εκ θεμελίων τόσο ο πατριαρχικός οίκος όσο και άλλες οικοδομές στην Πατριαρχική αυλή, όπως προαναφέραμε, το ήδη κατατεθειμένο στο νότιο κλίτος του Πατριαρχικού ναού, ιερό λείψανο της Μεγαλομάρτυρος, το οποίο φυλάσσεται εντός βαρυτίμου λάρνακος, οδήγησε τον Πατριάρχη και την Ιερά Σύνοδο του Πατριαρχείου στην απόφαση να καθιερώσουν επ' ονόματι της Αγίας Ευφημίας το παρεκκλήσιο του νοτίου κλίτους (το παρεκκλήσιο του βορείου κλίτους τιμάται επ' ονόματι των Τριών Ιεραρχών).

Επίσης στην Ιερά Μητρόπολη Χαλκηδόνος, όπου και η γενέτειρα της Πανευφήμου Ευφημίας, ο επ'ονόματι υπάρχων ναός ευρίσκεται σε διαφορετική θέση από εκείνη όπου ανήγειρε τον αρχικό ναό ο Μέγας Κωνσταντίνος εις τιμήν και Ιεράν Μνήμην της Αγίας και στον οποίο συνήλθε η Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος των 630 αγίων και Θεοφόρων Πατέρων κατά το έτος 451 μ.Χ.

Εκείνος ο αρχικός ναός έκειτο στην περιοχή Χαϊντάρ Πασά (την Δρυν ή τις πηγές ή τις Ρουφικαινές). Τούτου του αρχαίου ναού ουδέ ίχνη σώζονται επειδή οι λίθοι εκ των θεμελίων του μετεφέρθησαν προς ανοικοδόμηση του τεμένους Σουλεϊμανιέ. Ο υπάρχων ναός στην Χαλκηδόνα (Καδί-κιοϊ) αποτελεί κάποια οικοδομική συνέχεια του ναού της Αγίας Βάσσης, τον οποίο εχρησιμοποιούσαν οι μετά την άλωση εναπομείναντες εκεί Ορθόδοξοι Χριστιανοί. Το έτος 1694 οικοδομήθηκε ο ναός του παλαιού σαθρωθέντος και καθιερώθη επ'ονόματι της Αγίας Ευφημίας της εν Χαλκηδόνη μαρτυρησάσης και τον Τόμον των Ορθοδόξων κατά την Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο κυρωσάσης. Ανιδρύθη και πάλι κατά το έτος 1832. Ανεκαινίσθη προ ολίγων ετών και κατεκοσμήθη με περίλαμπρο τρόπο. Στον εξωνάρθηκα υπάρχει αγίασμα της Αγίας Παρασκευής. Ο Ιερός ναός εορτάζει την 16^η Σεπτεμβρίου και την 11^η Ιουλίου.

Δύο φορές το χρόνο εκτίθεται το ιερό λείψανό της στον Πατριαρχικό ναό

Η μνήμη της Μεγαλομάρτυρος Νύμφης του Χριστού Ευφημίας τιμάται δύο φορές κατ'έτος, την μεν 16^η Σεπτεμβρίου η μαρτυρική τελευτή αυτής, την δε 11^η Ιουλίου το θαυμαστό γεγονός της υπ'αυτής κυρώσεως του Δογματικού Τόμου της εν Χαλκηδόνη Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου. Το ιερό λείψανο αυτής και τις δύο αυτές φορές, κατ'έτος, εκτίθεται σε προσκύνηση των ευσεβών πιστών στον σολέα του Πατριαρχικού ναού απέναντι του Πατριαρχικού Θρόνου και μόνο κατ'αυτές τις δύο φορές ανοίγει η βαρύτιμη λάρνακα ώστε το χριστεπώνυμο πλήρωμα της Εκκλησίας να έχει την μοναδική ευλογία της αμέσου επαφής μετά του Ιερού και θαυματουργού λειψάνου της Αγίας.

Ιδιαίτερως δε κατά την αγώνυμη ημέρα της 11^{ης} Ιουλίου συναθροίζονται στον Πάνσεπτο Πατριαρχικό ναό του Αγίου Γεωργίου τα πλήθη των Ορθοδόξων Χριστιανών, άνδρες και γυναίκες, παιδιά και γέροντες, από την Κωνσταντινούπολη και τα περίχωρα αυτής, αλλά και πολλοί από τους ετερόδοξους, οι οποίοι τιμούν πανευλαβέστατα την Μεγαλομάρτυρα. Οι διάφοροι δε ασθενείς που προσέρχονται με πίστη και ευλάβεια και ασπάζονται το ιερό και πεπληρωμένο θείας χάριτος λείψανό της, με τις χάριτες που αυτό αναβρύζει, ευρίσκουν την σωματική και ψυχική θεραπεία τους.

Η σχέση του Αγίου Παϊσίου του Αγιορείτου με την Αγία Ευφημία

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε ένα εκ των θαυμαστών γεγονότων που βίωσε ο Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης (+1994), ο οποίος ευλαβείτο ιδιαίτερως την Αγία Ευφημία. Πολλές φορές ο Άγιος επεκαλείτο στην προσευχή του την Αγία με την χαρακτηριστική

προσφώνηση: «Αγία μου Ευφημούλα», επειδή ακριβώς η Αγία εμαρτύρησε σε μικρή ηλικία, ούσα κοπελούδα. Αναμιμνησκόμενος δε ο Άγιος Παΐσιος τα φρικτά μαρτύρια τα οποία υπέστη η Μεγαλομάρτυς για του Χριστού την πίστη την Αγία, αισθανόταν βαθυτάτη αγάπη, σεβασμό, ευλάβεια και τιμή προς το πρόσωπό της.

Μια νύχτα λοιπόν ενεφανίσθη η Αγία έξω από το κελλάκι του Αγίου στο Άγιο Όρος και αφού τον εκάλεσε με το όνομά του, χτύπησε την πόρτα για να εισέλθει. Όταν ο Άγιος Παΐσιος άκουσε την γυναικεία φωνή άνοιξε με συστολή μέσα στη νύχτα την πόρτα και έκπληκτος είδε μια μικρή καταστράπτουσα κοπελούδα μέσα στο Περιβόλι της Παναγίας. Όταν ερώτησε την κοπέλα ποια ήταν, εκείνη του απάντησε ότι ήταν η Αγία Ευφημούλα που μυριάκις επεκαλείτο το όνομά της στις προσευχές του. Επειδή όμως ο Άγιος είχε έντονη συστολή μήπως ο αντίδικος του ενεφανίσθη με τη μορφή της νεαρής κοπελούδας, εζήτησε από την Αγία να ασπασθεί όλες τις ιερές εικόνες και να επαναλάβει τρεις φορές ολόκληρο τον Τρισάγιο ύμνο. Όταν λοιπόν η αγία έπραξε όλα όσα υπέδειξε σ' αυτήν ο Άγιος Παΐσιος τότε και μόνο τότε ο Άγιοςπίστευσε και ένδακρυς προσεκύνησε μέχρι εδάφους την Μεγαλομάρτυρα μονολογώντας ακατάπαυστα το όνομά της: «Αγία μου Ευφημούλα».

Κάποια στιγμή αφού ηρέμησε από το θεσπέσιο όραμα που ζούσε σε όλη την πνευματική ένταση των ιερών στιγμών, ερώτησε την Αγία: «Αγία μου Ευφημούλα, πάντα διερωτώμαι πώς μπόρεσες μικρή κοπέλα εσύ, να υπομείνεις όλα αυτά τα φρικτά μαρτύρια χωρίς να λυγίσεις ουδέ προς στιγμήν;». Τότε η Αγία Ευφημία απάντησε στον Όσιο Γέροντα: «Γέροντά μου, Παΐσιε, εάν εγνώριζα τότε την ωραιότητα του Χριστού και Θεού μου καθώς και την άκτιστη τρυφή του παραδείσου σε απόλυτο βαθμό, να είσαι βέβαιος ότι χίλιες φορές και άλλες τόσες θα υπέμενα και φρικτότερα μαρτύρια για τον Αναστάνα Χριστό μου και την άληκτη και αιώνια Βασιλεία Του». Δάκρυσε ο Άγιος Παΐσιος και γονυπετής προσεκύνησε την Αγία, αναφωνώντας: «Ω, Αγία μου Ευφημούλα, μεγάλη σου η πίστις».

Εν προκειμένω, άξιο μνείας είναι και το γεγονός ότι ο Άγιος Παΐσιος στις 11 Ιουλίου του 1994, εορτή της Αγίας Ευφημούλας, εκοινώνησε για τελευταία φορά των αχράντων μυστηρίων και παρέδωσε το πνεύμα του την επομένη, 12 Ιουλίου του 1994.

Από όλο το φρικτό και χριστομίμητο μαρτύριο της Αγίας αθλοφόρου απεδείχθη ότι η άσημη και αδύναμη εκείνη κοπελούδα είχε καρδιά και πίστη λέοντος. Δίδαξε έτσι με το παράδειγμά της ότι μπορεί οι χριστιανοί να φαίνονται στα μάτια τούτου του κόσμου αδύνατοι, αλλά «τα ασθενή του κόσμου εξελέξατο ο θεός, ίνα καταισχύνη τα ισχυρά» (Α' Κορινθίους, Α', 27). Όλη η ύπαρξη της Πανευφήμου Ευφημίας ακολουθούσε εμπράκτως την ρήση του Ευαγγελιστού Ιωάννου: «Ος αν ομολογήση ότι Ιησούς εστί ο υιός του Θεού, ο Θεός εν αυτώ μένει και αυτός εν τω Θεώ» (Α' Επιστολή Ιωάννου, Δ', 15).

Επειδή στον πάνσεπτο Πατριαρχικό ναό του Αγίου Γεωργίου, στο Φανάρι, φυλάσσονται τα ιερά λείψανα των τριών Αγίων Γυναϊκών Ευφημίας, Θεοφανούς και Σολομωνής, ο του Οικουμενικού Πατριαρχείου φιλόμουσος και αριστοτέχνης του Ελληνικού λόγου, Μητροπολίτης Πέργης κ. Ευάγγελος (Γαλάνης) εδημοσίευσε στο μουσσοτεφές βιβλίο του «Εκ Φαναρίου Β΄» (Αθήνα 1997) ένα εξαίσιο και θεόπνευστο ποίημα, το οποίο είναι αφιερωμένο στις τρεις Αγίες Γυναϊκές της Εκκλησίας μας. Ιδού το ποίημα – Ύμνος προς τις Αγίες μας:

*«Η Ευφημία, Η Θεοφανώ, Η Σολομωνή
Τρεις μυρωμένες κοιμούνται σε λάρνακες
τον ύπνο των Αγίων στο κλίτος το δεξί
αιώνες κλώθοντας τη θέωση
σα χάρη, σα φως και σα ζωή,
η Ευφημία, η Θεοφανώ και η Σολομωνή.
Τρεις σφραγισμένες με Τόμους και Σκήπτρα
από Συνόδων και Ανάκτων ορισμό
κρατάνε σε στάση πρόσκαιρης ταφής
του χρόνου και του θρόνου το φανό,
η Ευφημία, η Θεοφανώ και η Σολομωνή.
Τρεις ορκισμένες για σεπτή παρουσία
της μνήμης ψάλλουν τους αιώνες
τραβώντας τον Αέρα απ' τα πρόσωπα
μια Ρήγισσα, μια μάνα, μια αγία,
η Ευφημία, η Θεοφανώ και η Σολομωνή.*

Μεγαλύνει και γεραίρει λοιπόν η Ορθόδοξη Εκκλησία και το Οικουμενικό μας Πατριαρχείο το όνομα της Αγίας, ψάλλοντας: «Δεύτε την φυλάττουσαν τον σεπτόν, όρον των Πατέρων, την λαμπάδα την φαεινήν, νύμφην του Δεσπότη και άσπιλον αμνάδα, την θείαν Ευφημίαν, ύμνοις τιμήσωμεν».